

АУТСОРСИНГ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПОСЛУГ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Топоркова О.А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування;*

Несвіт Л.О., *магістрант*

*Дніпровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
м. Дніпро, Україна*

Бухгалтерський облік є єдиною інформаційною системою, яка використовується для управління. Єдина система бухгалтерського обліку повинна забезпечувати інформацією процес управління для ефективного використання ресурсів і збереження власності.

Функціонування системи бухгалтерського обліку та процесу його ведення вимагає відповідної організаційної інфраструктури, яка передбачає розв'язання

ряду методичних, технологічних і організаційних питань. У процесі їх розв'язання, власник підприємства спільно з головним бухгалтером реалізує свою політику в сфері бухгалтерського обліку шляхом самостійного вибору облікових способів і процедур.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає, що бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації.

Підприємство самостійно:

- визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства;

- обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних засад, та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних;

- розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів;

- затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку [1].

Реалії сьогодення свідчать про те, що постійні зміни податкового законодавства та нормативно-методологічних засад бухгалтерського обліку потребують від облікового персоналу суб'єкта господарювання постійного пристосування до цих змін та актуалізації набутих знань і досвіду. Практика показує, що для вітчизняного бізнесу такі зміни являють собою певну загрозу, і, цілком очевидне прагнення власників звести можливі ризики до мінімуму.

Роль бухгалтерського обліку незмінно важлива, і вона буде актуальною, доки існуватиме податковий кодекс. Ми живемо в державі, утримання якої базується на фіскальному механізмі, тому і ставлення до бізнесу побудоване на жорсткому податковому регламенті.

На фоні постійного посилення податкового адміністрування та ускладнення податкового обліку, переоцінити важливість роботи бухгалтера дуже складно. А підвищення матеріальної відповідальності та фіскальних наслідків за помилки в обліку та звітності призводить до того, що підприємці прагнуть зменшити ризики і починають шукати надійних постачальників бухгалтерських послуг [2].

Згідно законодавства України суб'єкти підприємницької діяльності не зобов'язані мати головного бухгалтера в штатному розписі. Звітувати про результати діяльності компанії може сам директор або довірена особа (з відповідно оформленою довіреністю від директора) [3].

Отже, все частіше бізнес стикається з дилемою: або мати бухгалтера в штаті з відповідними витратами на його утримання та обладнання його робочого місця або передати ведення бухгалтерських справ аутсорсинговій компанії, яка спеціалізується на професійному наданні бухгалтерських послуг.

Аутсорсинг бухгалтерських послуг – це послуга, завдяки якій сучасні підприємства мають можливість доручити виконання складних завдань більш компетентним компаніям, що здатні допомогти в питаннях ведення бухгалтерського обліку та оцінити можливості посилення конкурентоспроможності підприємства. Такі завдання якісно виконують консалтингові та аудиторські компанії, співробітники яких постійно підвищують свою кваліфікацію не лише у напрямку фінансового, податкового та управлінського обліку, але й економічного аналізу та фінансового менеджменту. Це дозволяє не лише фокусувати увагу на достовірному відображенні фактів господарської діяльності компаній, але й на пошуку резервів шляхом більш раціонального використання наявного у розпорядженні підприємства майна [4, с. 12].

Головною відмінністю аутсорсингу від інших форм співпраці є гарантії відповідальності з боку виконавця, а також наявність постійної основи такого співробітництва. Важливим є те, що аутсорсинг підвищує конкурентоспроможність тих компаній, які його використовують, а це, у свою чергу, веде до підвищення якості обслуговування для споживачів. Механізм оплати праці аутсорсингу абсолютно прозорий: аутсорсер встановлює ціну на свої послуги, виходячи з очікуваної рентабельності. Рівень рентабельності часто визначається спільно із замовником шляхом переговорів [5, с. 20].

В європейських країнах 80%, в США 90%, в Ізраїлі 96% компаній успішно делегують бухгалтерію на аутсорсинг оптимізуючи витрати бізнесу, а в Україні, за різними оцінками, лише 5% (і це, в основному, статистика столиці), хоча, навіть в нашому законодавстві, серед способів організації обліку, прописана можливість передати ведення бухгалтерії спеціалізованій фірмі [2].

В Україні розвиток бухгалтерського аутсорсингу припав на середину 1990-х рр. і був пов'язаний з тим, що аудитори зіткнулися з потребами клієнтів не тільки в аудиторських перевірках, але й у зовнішній допомозі в організації всіх видів обліку. Ведення бухгалтерського обліку (аутсорсинг) на сьогодні є одним з найбільш поширених видів аудиторських послуг і займає до 30% в загальному обсязі робіт аудиторських фірм. Перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми), визначається Аудиторською палатою України відповідно до Міжнародних стандартів аудиту.

Аудиторські фірми надають послуги з ведення бухгалтерського обліку та підготовка фінансової звітності відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Також можливе ведення обліку або підготовка звітності відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності. До таких послуг може включатися наступне:

- перевірка отриманих первинних документів та їх відображення в обліковій системі. Для цього застосовуються найбільш поширені бухгалтерські програмні продукти;
- підготовка фінансової звітності відповідно до вітчизняних П(С)БО, а також у разі необхідності відповідно до МСФЗ та МСБО. Проведення звірок даних обліку (звітності), сформованих із застосуванням різних стандартів бухгалтерського обліку (звітності).
- підготовка та подача обов'язкової статистичної звітності;
- розробка та впровадження бухгалтерської облікової політики для підприємства;
- комунікація та проведення звірок з контрагентами, збір вхідної первинної документації;
- оформлення внутрішньої первинної документації (оформлення відряджень, списання і переміщень ТМЦ та інше);

– казначейські послуги (адміністрування банківських рахунків – підготовка банківських платіжних доручень та / або заявок для проведення необхідних виплат, а також комунікація з обслуговуючими банками) [4, с. 13].

Ринок бухгалтерського аутсорсингу зростає швидкими темпами. З кожним днем підприємства все більше обирають послуги сторонньої фірми, отримуючи зиск у вигляді скорочення витрат на утримання бухгалтерії та отримання більш якісного бухгалтерського обслуговування. Обсяги послуг, які можуть надавати аутсорсингові фірми обмежено лише фінансовою спроможністю замовника. Вони можуть розробити облікову політику, скласти баланс, оформити банківські документи чи повністю взяти на себе весь бухгалтерський облік.

Активному впровадженню аутсорсингу в Україні найбільш заважає відсутність його нормативно-правового регулювання. Українське право регулює аутсорсинг виключно у контексті аналогії до деяких правових норм, але водночас законодавство визначає економічну взаємодію через укладання договорів, а також те, що кожен має право займатись підприємницькою діяльністю, яка не заборонена законом. Проблемним питанням є також те, що немає визначення процесів аутсорсингу та відсутність контролю та відповідальності за порушення [6, с. 51-52].

Для розвитку аутсорсингу в тій чи іншій країні важливі такі чинники:

- наявність кваліфікованого персоналу;
- відносно низька вартість виконання робіт;
- підтримка держави (створення вільних економічних зон, ліберальне інвестиційне законодавство, сприятливий податковий клімат);
- наявність навчальних закладів, які готують необхідні кадри;
- юридична база, що забезпечує захист авторських прав і переданих конфіденційних даних;
- наявність відповідної інфраструктури;
- відсутність між виконавцями і замовниками непереборного мовного й культурного бар'єрів;
- ділова репутація компаній-виконавців, яка завойовується багаторічною якісною роботою і підтверджується відповідними міжнародними сертифікатами якості [5, с. 19].

Важливим показником, на який варто орієнтуватись підприємству-споживачу аутсорсингових послуг, є економічний ефект. Економічний ефект бухгалтерського аутсорсингу полягає в економії витрат при веденні обліку аутсорсером порівняно із веденням обліку власною бухгалтерською службою.

До витрат, що зекономить підприємство-замовник аутсорсингових послуг належать: відсутність виплати зарплати штату бухгалтерів, ПДФО, військового збору з цієї заробітної плати, нарахованого ЄСВ, а також виплат їм лікарняних та відпускних, економія офісного простору і супутніх йому витрат, а також зменшення накладних витрат, пов'язаних із вартістю робочих місць, навчанням, інформаційною підтримкою. Ще важливою особливістю є те, що вартість послуг аутсорсингової компанії є статтею витрат, яка зменшить оподатковуваний прибуток підприємства-замовника.

Кількісно здійснити оцінку ефективності бухгалтерського аутсорсингу можна шляхом порівняння обсягу витрат у випадку ведення бухгалтерського обліку власною бухгалтерією і витрат, пов'язаних з оплатою сторонньому підприємству послуг з бухгалтерського аутсорсингу. Якщо співвідношення обсягу витрат на утримання власної бухгалтерії до обсягу вартості послуг аутсорсера більше одиниці, то в даному випадку необхідно надати перевагу послугам аутсорсера. Якщо ж це співвідношення менше одиниці, то підприємству необхідно зберегти бухгалтерську службу як власний структурний підрозділ [4, с. 15].

Також більшість аутсорсингових компаній пропонують своїм клієнтам договір страхування професійної відповідальності перед кожною компанією-клієнтом на досить значну суму, що також є додатковою гарантією.

Найбільш вигідним аутсорсинг є для малих та середніх підприємств. Такі організації можуть передати всі ділянки бухгалтерського обліку аутсорсеру. Це пояснюється тим, що кількість господарських операцій, зокрема відвантаження продукції, товарів чи надання послуг, в таких підприємствах незначна. Також бухгалтер в аутсорсинговій фірмі зазвичай має достатньо компетенції, для того щоб відповісти на всі питання даних суб'єктів господарювання.

Окрім аутсорсингових бухгалтерських послуг підприємство може використовувати послуги аутстафіngu. Головною особливістю аутстафіngu є те, що кваліфікований спеціаліст здійснює свою роботу саме на підприємстві, яке є замовником послуг, в той час як при залученні спеціаліста-аутсосера робота

здійснюється на віддаленій основі, за допомогою засобів комунікації. Тобто за своєю суттю, аутстафінг націлений на конкретного кваліфікованого фахівця, найчастіше – на постійній основі, який буде фізично знаходитися на підприємстві, а аутсорсинг – на конкретний результат, виконання визначеного завдання чи надання послуг віддалено, при цьому питання кількості залученого персоналу є вторинним.

Деякі аутсорсингові фірми розробляють свої власні системи для повсякденного обліку в малому бізнесі. Такі розробки, зазвичай, базуються на відомих бухгалтерських програмах, проте пристосовані до потреб саме малого бізнесу. В таких системах можна організувати кадрову роботу, працювати з первинною документацією, виставляти рахунки, вести контроль взаєморозрахунків, готувати звітність та інше [6, с. 52].

Своя, внутрішня бухгалтерія із штатних працівників це комерційно та організаційно виправдана форма роботи фінансової служби для великих фірм, організацій, груп компаній з розгалуженою структурою та багаторівневими розподілом функцій. А в малому бізнесі, за умови добре поставленого управління та чітко налагоджених бізнес-процесів, можна передати на аутсорсинг бухгалтерію, як і більшість непрофільних (обслуговуючих) функцій.

Використання послуг бухгалтерського супроводу буде ефективним для новостворених підприємств, поки немає значних оборотів і в процесі налаштування роботи. Адже буде забезпечена постановка обліку, формування та подання необхідної звітності, якісний фінансовий консалтинг з найменшими витратами для бізнесу [2].

На аутсорсинг можна вивести як окремі бухгалтерські функції, так і повний перелік послуг. Спираючись на [7, с. 809]: організація податкового та бухгалтерського обліку на аутсорсингу передбачає:

- ретельне вивчення установчих документів, особливостей діяльності, аналіз бізнес-процесів підприємства;
- організацію бухгалтерського обліку з урахуванням вищезазначених факторів;
- розробку принципів і способів ведення податкового та бухгалтерського обліку, що знаходять своє відображення в обліковій політиці підприємства;

- запровадження оптимального плану рахунків з урахуванням особливостей діяльності підприємства та бухгалтерської програми, що використовується господарюючим суб'єктом;
- розробку внутрішніх нормативних документів локального рівня, що потрібні для повноцінної роботи підприємства;
- аналіз, створення, а також оптимізація на підприємстві системи документообігу, включаючи створення реєстрів податкового обліку та основних форм первинних документів;
- відпрацювання (або поліпшення) на підприємстві структури бухгалтерської служби з урахуванням автоматизації та інших інструментів її удосконалення;
- розробку регламентів і правил роботи представників бухгалтерської служби;
- вибір оптимальних схем оподаткування.

Тобто, усі організаційні моменти, пов'язані з веденням бухгалтерського обліку можуть бути передані сторонній організації, яка є досить компетентною в даних питаннях.

Організація бухгалтерського обліку може здійснюватися за всією системою обліку комплексно або на конкретних його ділянках і напрямках. Достатньо просто грамотно організувати податковий і бухгалтерський облік для того, щоб у майбутньому попередити систематичні помилки, що можуть негативно вплинути на результати діяльності підприємства, а також звести до мінімуму податкові ризики [7, с. 809].

Сьогодні вітчизняному бізнесу бракує досвіду у застосуванні аутсорсингових послуг для організації і ведення бухгалтерського обліку. Але, враховуючи світові та європейські тенденції, можна очікувати, що євроінтеграційні процеси та загострення конкурентної боротьби на ринку фінансових послуг, сприятимуть активізації розвитку аутсорсингу в Україні.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 (редакція від 16.11.2018 року, підстава 2545-VIII). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Віддам бухгалтерію в хороші руки або правда про бухгалтерський аутсорсинг. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.volyn24.com/news/103323-viddam-buhgalteriyu-v-horoshi-ruky-abo-pravda-pro-buhgalterskyj-autsorsyng>

3. Вигоди та переваги бухгалтерського аутсорсингу. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zkg.ua/buhhalterski-posluhy/vyhody-ta-perevahy-posluh-z-buhhalterskoho-autsorsynhu/>

4. Давидюк Т. В. Бухгалтерський аутсорсинг як інноваційний інструмент досягнення економічних переваг / Т. В. Давидюк, Ю. І. Легоцька // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2018. – № 1 (3). – С. 11-18. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/ejoru/2018/No1/11.pdf>. DOI:10.5281/zenodo.1303983.

5. Марчишинець О. В. Аутсорсинг у міжнародному бізнесі: сучасні тенденції розвитку / О. В. Марчишинець // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – № 2 – С. 17-21.

6. Назаренко О. В. Аутсорсинг бухгалтерського обліку: переваги, недоліки та особливості запровадження / О. В. Назаренко, А. В. Суровицька // Економіка та держава. – 2018. – № 12. С. 50–54. DOI: 10.32702/2306-6806.2018.12.50

7. Гаркуша С. А. Аутсорсинг бухгалтерського обліку: доцільність послуги / С. А. Гаркуша // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 7. С. 807-810.